# СЕКЦІЯ V
# ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА І ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИХ ПРОБЛЕМ РОЗБУДОВИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

***Карнаух А. А.***
***доцент кафедри політичних наук***
***Національного педагогічного університету***
***імені М. П. Драгоманова,***
***кандидат політичних наук, доцент (м. Київ)***

## СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК ПРЕДМЕТ ВИВЧЕННЯ В ПОЛІТОЛОГІЇ

Політологія – це відносно нова, молода дисципліна, це наука про політику. Політологія як самостійна сфера політичних знань має систему наукових понять та категорій. Зокрема, в політології широко використовуються поняття та категорії суміжних з нею наукових дисциплін. Це стосується і поняття соціального капіталу.

Поняття соціального капіталу стало особливо популярним у 1990-х роках. Проте на сьогодні не вироблено єдиної точки зору щодо визначення сутності та функцій соціального капіталу як багатофакторного ресурсу нації. Ідею соціального капіталу не можна вважати абсолютно новою. Багато вчених у галузі соціальних наук Західної Європи так чи інакше зачіпали це питання. Тут слід згадати А. де Токвіля, Г. Зіммеля, А. Сміта, К. Маркса, Е. Дюркгейма, М. Вебера та багатьох інших.

Обґрунтування політекономічного аспекту соціального капіталу вже знайшло відображення в дослідженнях М. Горожанкіної, М. Гуревічова, О. Грішнової, Е. Де Сото, Л. Стрельнікової, А. Шадріна.

Соціальний капітал – поняття, введене П. Бурдьє у статті “Форми капіталу” (1983 р.) для позначення соціальних зв’язків, які можуть виступати ресурсом отримання вигод. За П. Бурдьє, соціальний капітал є продуктом суспільного виробництва, матеріальних і тим самим класових практик, засобом досягнення групової солідарності. В такому розумінні соціальний капітал виступає не тільки і не стільки причиною економічних вигод, скільки проявом соціально-економічних умов та обставин, він є груповим ресурсом і не може бути виміряний на індивідуальному рівні.

Р. Патнем використав (1993 р.) поняття соціального капіталу, коли досліджував реформування управління в Італії, здійснюване з 1970 року. Дослідження показало, що

стан міських громад визначально впливає на реформування, а отже й на економічний розвиток країни. Згідно з результатами дослідження, у випадку, коли у місцевій громаді переважають горизонтальні зв'язки взаємодії, то вони стають джерелом довіри між людьми, зміцнюють відчуття громадянськості. Це переконливо пояснювало те, чому Північна Італія входить нині до найрозвиненіших регіонів Європи, а Південна з її авторитарною соціальною структурою, переважанням вертикалі влади, що породжує недовіру громадян, відстала у темпах розвитку [1].

Американські дослідники вважають, що „соціальний капітал – це здатність індивідів розпоряджатися обмеженими ресурсами на підставі свого членства у певній соціальній мережі або ширшій соціальній структурі… Здатність до нагромадження соціального капіталу не є індивідуальною характеристикою особистості, вона є особливістю тієї мережі стосунків**,** яку вибудовує індивід. Отже, соціальний капітал є продуктом уведення людини в соціальну структуру" [2].

Ключовими для формування соціального капіталу і визначення його стану є підкатегорії "політичний плюралізм та участь", "права на створення асоціацій і організацій" та "особиста автономія й індивідуальні права".

Як відомо, політична участь – це добровільна діяльність, завдяки якій члени суспільства беруть участь у виборі правителів і, прямо чи опосередковано, у формуванні державної політики.

Політичний плюралізм – характеристика політичної системи суспільства, за якої соціальні групи мають можливість висловлювати власні позиції через своїх представників у політичних і громадських організаціях. Плюралізм передбачає різні позиції, погляди, що відображають розмаїтість інтересів у суспільстві. Політичний плюралізм є умовою й ознакою демократичного режиму.

Реальним проявом соціального капіталу (його реалізацію на практиці) є участь населення у діяльності громадських організацій та громадських ініціативах. Сучасний демократичний державний устрій передбачає створення громадських об'єднань із метою захисту від небажаних дій державної влади з прийняття того чи іншого політичного, економічного або культурно-національного рішення, а також з метою об'єднання громадян для задоволення та захисту своїх законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних, спортивних та інших спільних інтересів. Сукупність таких об'єднань отримала назву громадянського суспільства.

Одна з важливих проблем, яка сьогодні залишається в Україні – це низький рівень довіри населення до центральних органів влади. В першу чергу до парламенту, адже зберігається ризик стихійної децентралізації, яка може призвести до порушення територіальної цілісності країни.

В Україні вкрай низьким є рівень довіри до влади, що є закономірним відношенням народу до кримінально-корумпованої влади.

Однією з головних причин тотальної недовіри в сучасному українському суспільстві є нерозвинена мережа громадських організацій, які здатні продукувати зразки довірчих взаємин та поведінки. Саме через громадські об'єднання, громадсько-політичні рухи, політичні партії до активної державотворчої діяльності залучаються широкі верстви населення, реалізуються й захищаються політичні та економічні інтереси тієї чи іншої частини суспільства (народу, нації, соціальної групи). Вони є формою підтримки зв'язків між громадянським суспільством і державою.

Громадські об'єднання не залежать від держави, вони здатні впливати на державні інститути і водночас захищати суспільство від необгрунтованого втручання держави в громадське життя.

Щодо громадських рухів, то вони теж мають масовий характер і створюються з певною метою. Однак на відміну від громадських організацій - це структурно неоформлені масові об'єднання громадян і організації різних соціально-політичних орієнтацій, діяльність котрих, як правило, має тимчасовий характер і найчастіше спрямована на виконання певних тактичних завдань, після чого вони або розпадаються, або консолідуються в нові політичні партії чи громадські організації. Основною причиною піднесення ролі громадських рухів у соціально-політичному житті й у політичній системі суспільства є неспроможність традиційних партійно-політичних інститутів своєчасно помітити і оцінити нові реалії, пов'язані з можливостями участі населення у здійсненні демократичних перетворень.

***Л І Т Е Р А Т У Р А :***


1. *Патнем Р.* Чтобы демократия сработала. – М., 1994.; *Р. Д. Патнем, Р. Леонарді, Р. Й. Нанетті.* Творення демократії: Традиції громадянської активності в сучасній Італії. – К., 2001.
2. Цит. за *Нестик Т.* Труд, капитал, энергия // Альманах "Восток". – 2004. – Вып. № 2, а також на Інтернет-сайті "Ситуация в России". – Режим доступу : http://www.situation.ru



***Лізунова О. Д.***
***здобувач***
***Інституту держави і права***
***ім. В. М. Корецького НАН України (м. Київ)***


## ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИБОРІВ В МЕХАНІЗМІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ГРОМАДЯН НА ІНФОРМАЦІЮ

Вибори, виборчі права громадян у всякому демократичному суспільстві є одними з найважливіших елементів народовладдя, інструментом його здійснення з точки зору забезпечення кожному учаснику виборчого процесу реальних можливостей брати участь у формуванні представницьких органів державної влади і місцевого